

ד"ר מרדכי הלפרין

חולה שיצרו תוקפו — השלמה לדיון בעקבות מאמרו בנושא של הרב נפתלי בר-אילן

הנושא שנדון במאמר הקודם הינו, ללא ספק, בעל השלכות טיפוליות במצבים פסיכיאטריים מסויימים, ומידע הלכתי של הרופאים הינו בעל חשיבות רבה.

אמנם יש להעיר ולציין מספר נקודות:

- א. הבעיה קיימת בעיקר בתקופת גיל ההתבגרות והשנים הסמוכות לו. לאור זאת, ע"פ דברי חז"ל שאין בי"ד של מעלה מעניש על חטאים שנעשו לפני גיל 20 שנה,¹ הרי שאין צורך בהוכחת אונס כדי להיפטר כדיני שמים. אמנם יש להיזהר במהלך הטיפול שלא להביא לפריצת גדר מוחלטת ולהימנעות מהמאמץ הנדרש לקיים את ההלכה במלואה.
- ב. נאמנים דברי חז"ל² שהתבלין היחידי ליה"ר הוא עמל התורה. ואכן, לפחות השנים הסמוכות לגיל ההתבגרות מן הדין שינוצלו במלואן ליגיעה בעמלה של תורה.
- ג. הפתרון המעשי לכלל, כפי שמוכח בדברי חז"ל³ הוא הקדמת הנישואין, פרט לחריגים כדוגמת בן-עזאי.⁴
- ד. מן הראוי שטיפול רפואי הנוגע לאיסורים חמורים, מצד אחד, ולפיקוח נפש, מצד שני, ייעשה כתיאום עם פוסקי הלכה מובהקים, תוך הקפדה שלא ייגרם סיכון עקב דחיית הטיפול. כאשר קיים חשש לסכנת חיים — הזריז הרי זה משוכח, השואל הרי זה שופך דמים⁵ והנשאל הרי זה מגונה,⁶ בתנאי שלא מדובר בעבירה על אחת מג' עבירות חמורות.⁷

1. ראה: שבת פ"ט ע"ב בגמרא: "דל עשרים דלא ענשת עלייהו"; מדרש רבה בראשית, ריש פרשת נח; רש"י ריש פרשת חיי"רה ובביאור הרא"ם שם.
2. אמנם ראה גירסה שונה למדרש שהובאה בפירוש מהרז"ו לכ"ד שם, ואכמ"ל.
3. קידושין ל ע"ב בגמרא; רמח"ל במסילת ישרים פרק ה.
4. קידושין סוף דף כ"ט ע"ב ותחילת דף ל בגמרא.
5. יבמות ס"ג ע"ב; רמב"ם הל' אישות פט"ו ה"ג.
6. יומא פד ע"ב בכרייתא; ירושלמי יומא פרק שמיני, הלכה ה; שו"ע או"ח שכת, סעיף ב'.
7. ירושלמי שם. הובא במשנה ברורה שכת, סעיף ו'.
8. פסחים סוף דף כה ע"א ותחילת כה ע"ב, בגמרא.